

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Gabriel Nogues Martikorena

*Lasarte-Oria,
Gipuzkoa
(1920-2022)*

Aurkibidea

Biografia

Lasarteko "Traperia" esaten zitzaion etxean jaioa. Bere aitona Kataluniatik etorri zen nonbait, eta trapero-lanetan jardun zuen Lasarten. Gabrielen gurasoak lasartearrak ziren. Arrebak jostunak zituen, eta bera sastre-ofizioa ikastera bidali zuten Iruñera. Han zela, ordea, gerra hasi zen. Bere familia sakabanatu egin zen, eta bera 17 urterekin bakarrik gelditu zen, senide batzuk Frantzian zituela eta beste batzuk berriz frontean gudari. Bera ere, lubakiak egiten lanean jardun ondoren, anaiei batu zitzaien, nazionalak preso hartu zituzten arte. Bera gaztea zen oraindik, eta etsaiek aske utzi zuten. Orduan, berriz, erreketek bezala borrokatzera deitu zuten. Gerra bukatu zenean, Lasartera itzuli zen eta sastre gisa lan egin zuen, etxe azpian, jubilatuta zen arte. Elkarrizketatu genuenean bere jaiotetxean bizi zen.

Zintak

LAS-001

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artetxe, Miren
- **Data:** 2009-12-30
- **Iraupena:** 128 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Eider
- **Transkribatzailea(k):** Alkorta Agirrezabala, Jon

Pasarteak

1. Familiaren historia aitonarengandik hasita

- **Erref:** LAS-001/002
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:02:08. **Bukatu:** 00:04:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Aitona karabineroa zuen eta Zelatunen egiten zuen guardia; katalana zen eta Errezilgo emakume alargun batekin ezkondu zen. Aitonari "Trapero" deitzen zioten, baserrietan trukeak egiten aritzen baitzen. Orduan semea izan zuten (Gabrielen aita) Legazpin, eta Lasartera joan ziren bizitzera geroago. Aita Orioko emakume batekin ezkondu eta 8 seme-alaba izan zituzten, haietako bat Gabriel.

2. Aita teilerian eta ama dendan

- **Erref:** LAS-001/003
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:04:52. **Bukatu:** 00:07:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Lanbideak » Neskameak
- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Kale-etxean jaio ziren 8 senideak: babarrunak, porru-patatak eta bakailaoa jaten zuten gehienbat. Aitak teileria batean egiten zuen lan; teileria hura non zegoen azaltzen du. Ama Lasartera ezkondu zenean, neskame egon zen, eta gerora denda jarri zuen bere kontura: denda hartan denetik saltzen zuen. Dendara sartzen ziren bezeroen ahotsa ondo ezagutzen zuen.

3. Lasarteko eskolan ikasitakoa

- **Erref:** LAS-001/004
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:07:20. **Bukatu:** 00:09:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Udaletxea dagoen lekuan zegoen lehen eskola: neskek eta mutilek aparte ikasten zuten. Gaztelaniaz ikasten zuten eskolan, eta maisua Villabonakoa zen.

4. Euskara eta gaztelaniaren elkarbizitza Lasarten

- **Erref:** LAS-001/005
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:09:10. **Bukatu:** 00:10:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Eskolan dena gaztelaniaz egiten zieten. Lasarten euskara egiten zen gehienbat kalean, baina baita gaztelania ere. Euskara asko atzeratu zitzaion Gabrieli: izan ere, 14 urte zituela lanbidea ikastera joan zen Iruñera, orduan gerra hasi zen, eta gerora kanpoko jende asko etorri zen Lasartera.

Transkripzioa

- Baiño ez zizuen euskeraz iten ordun, erderaz iten zizuen?
- Bai bai, dana erderaz.
- Ta zuek eunero moldatzen al ziñaten?
- Bai, zeatikan erderaz, erderaz oso errexa da ikasten.
- Baiño Lasarten aitzen zan erdera kalia?
- Bai, bai, bai.
- Bai e?
- Bai, bai. Baiño ia general euskeraz. Baiño geo nahi euskera asko atzeatu zait, zeatikan ni hamalau urtekin joan nitzan ofiziyua ikastea Pamplona. Ya erderaz. Geo gerra atea zan. Iya dana erderaz. Geo gerra bukatu, honea etorri giñan. Hemen, lana lehen lana euskeraz zan ta geo hasi zan kanpoko jendia etortzen, total dana erderaz. Hemen urte asko izandu dia euskeraz ia ez zan aitzen. [...]. Usurbilen “por ejemplo” ta Zubitan kanpoko jendeik ez zeon ta euskeraz hitz eiten zan. Baiño hemen, hainbeste jende etorri zan kanpoko, nahi ta nahi ez, dana erderaz. Eta oain ostea, hasi gea euskeraz. Eta euskera nei in zait asko atzeatu.
- Ez du ba ematen.
- Bai baiño, ez det ondo letzen ta zeatzen, euskeratik erdera pasatzen ta, asko kostatu; ezin det, ezin det.
- Hoi zailla da, bestela're?
- Ezin det, “o sea que” hasten naiz letzen, geo ze esan nahi dun erderaz ta nahastu iten zaizkit.
- Hoi nei're bai e. Horreatik behintzat lasai eon.

5. Eskolan ikasitakoak oraindik gogoan

- **Erref:** LAS-001/006
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:10:58. **Bukatu:** 00:12:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna

Laburpena:

<p>Eskolan kartila eta kationa erabiltzen zituzten: geografia eta matematika ematen zuten, eta oraindik gogoan ditu orduan ikasitakoak. Lasarte eta Oria bi herri bezalakoak ziren, bakoitzak bere eskola zuen.</p>

6. Kanpotik etorritako langileek euskara ikasi zuten

- **Erref:** LAS-001/007
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:12:10. **Bukatu:** 00:14:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

Eskolan euskaldunak eta erdaldunak ibiltzen ziren. Izan ere, jende asko etorri zen kanpotik lanera. Orduan etorri ziren denek ikasi zuten euskaraz. Umeen artean euskaraz egiten zuten.

7. Soldadutzan euskaraz egiteagatik zigorra

- **Erref:** LAS-001/008
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:14:02. **Bukatu:** 00:15:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorak
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

<p>Eskolan ez zieten zigorrik jartzen euskaraz egiteagatik. 18 urte zituela, soldadutzara deitu zuten Gabriel, eta Lizarrara joan zen. Bere kintako batzuek ez zekiten gaztelaniaz eta euskaraz egiteagatik ilea moztu zieten.</p>

8. Gerra aurreko giro nahasia

- **Erref:** LAS-001/009
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:15:22. **Bukatu:** 00:18:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna
- Politika » Jarrera politikoak » Errepublikanoak

Laburpena:

<p>Gerra hasi zenean, Gabrielelek 16 urte zituen. Gerra aurretik giro nahasia zegoen: ika-mika handia zegoen nazionalisten eta komunista eta sozialisten artean. Orduko sozialistak eta komunistak oso estremistak ziren, eta Orian nagusi ziren; Lasarten, ordea, nazionalistak ziren gehienak. Lasarten gurutze-bidea egiten ari zirela iskanbilak egon ziren.</p>

Transkripzioa

- Ta zuk gerra hasi zanian zenezkan hamasei urte?
- Hamasei urte, hamasei.
- Ya nahiko koskortuta ya?
- Bai.
- Nola goatzen zea zu? Hasi zala, adibidez, nola jakin zenduen? Eo nola, sumatzen al zan ya bazetorrela?
- Bazetorrela, bazetorrela ez, baiño gauza oso nahastuba zeon. "O sea que" nazionalistan, ordun, ordun PNV ez zan esaten, esaten zan "nacionalistas", "Partido Nacionalista Vasco", PNV ez zan esaten; eta bestiak zian "socialistas" ta "comunistas" eta zeon pike ikearriya; baiño borrokan e?
- Lasarten sumatzen zan hoi?
- Joe, haundiya, "o sea que" zeon pike haundiya, diferentzi haundik baiño borrokako zeak eta. Ordungo sozialistak eta komunistak zian zian oso extremistak. Oaingo sozialistak dia ba "nada, nada". Baiño ordun zian oso extremistak eta komunistak "ni te digo". Honea etortzen zian Oriyako jendia zian "socialistas" ta "comunistas", eta Lasartekuak iya danak zian "nacionalistas"; ta zeon Lasarte ta Oriyan artian pike haundiya zeon. Eta goatzen naiz, Elizako kontuik eta ez zuen ezer jakin nahi, elizak erre in behar ziala ta kanpanak bota behar ziala molestatzen zuen... Ta Lasarten zeon, "el vía crucis", hoi ezautuko zendun?
- Ez, hoi ez.
- Ez, e? Zean dao, zeren "a ver" "Vía crucis"an, Lasarteko elizatikan Kalbariyotaiño. Kalbariyuak dia Fortunatan ta Tellerian ta etxian hola, han badao, zea, plaza txikia, zeakin. Han zauden hiru gurutze eta zan "el, la vía crucis" iten zan; eta Oriyako komunistek etortzian ta bidiyan zauden gurutze, gurutziak, zauden "los pasos" esaten zan: "cuando lloró y cuando Cristo no sé que hizo".
- [...] zanequak?
- Hoi da. Eta bota iten zittuen zeak, Oriyako komunistek bota iten zittuen, ta elizak erre behar ziala ta kriston [...] zeon. Nazionalistak juten zian guardiya itea zea monjaidei; eliza ez erretzeko ta, pike handiya ta. Geo hortikan sortu zan gerra.

9. Orduko ondasunak altxorrak balira bezala

- **Erref:** LAS-001/010
- **Iraupena:** 0:03:25. **Hasi:** 00:18:08. **Bukatu:** 00:21:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Aisia » Kirola » Pilota
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Lasarten nazionalistek bazuten lokal bat eta non zegoen azaltzen du. Inguru hartan pilotan jokatzeko aritzen ziren beraiek umetan. Pilota bat izaten zuten 10-12 lagunentzat, eta hura puskatzean, denen artean biltzen zuten berria erosteko dirua. Etxean ez zieten uzten futboleko jokatzeko, zapatak puskatuko zituzten beldur baitziren. Asteazken zehar alpargatak erabiltzen zituzten eta igandean zapatak. Euria egiten zuenean, baziren alpargatak erantzten zituztenak, puska ez zitezen. Etxean ez zuten galdetzen janaria ona ala txarra zegoen, nahikoa jan al zuten baizik. Gaurko umeez ez dute estimatzen daukatena.

10. Umetan jolas batzuk mutilentzat eta besteak neskentzat

- **Erref:** LAS-001/011
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:21:33. **Bukatu:** 00:24:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

<p>Umetan panpinak beraiek egiten zituzten. Orduan zer jolasetan aritzen ziren azaltzen du: kinkinetan, kaniketan, tabatan, sokasaltoan... Neskak eta mutilak bereizita aritzen ziren jolasean. Mutilak hika egiten zuten beraien artean, baina neskek ez, finagoak, femeninoagoak baitziren.</p>

11. Iruñera jostun izateko ikastera

- **Erref:** LAS-001/012
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:24:23. **Bukatu:** 00:25:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Eskola bukatutakoan, Iruñera joan zen jostun-lanbidea ikastera. Arreba zaharrenak jostunak ziren, eta haiek bultzatu zuten Gabriel jostun izatera. Iruñean urte eta erdi eman zuen, eta bi urteko mailak egin zituen denbora hartan.

12. Gerra hasi eta Bizkaia aldera ihesi

- **Erref:** LAS-001/013
- **Iraupena:** 0:05:00. **Hasi:** 00:25:47. **Bukatu:** 00:30:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihesi egin beharra

Laburpena:

Iruñean aritu zen ikasten jostun izateko, eta oporretarako etxera etorri zenean hasi zen gerra. Gerra hasi zeneko oroitzapenak gogoan ditu: altxamenduak, erreketek, moroak, haiei buruzko esamesak... Hemengo jendea prestatzen hasi zen moro eta erreketen aurka egiteko, psikosia egon zen. Azkenean, jende askok alde egin zuen herritik Bizkaia aldera: Gabrielen familia Eibarko familiarteko batzuen etxera joan zen hasieran; gerora, Gorozikako baserri batera joan ziren denak batera; handik Bilbora; baina, Bilbo ebakuatu zutenean, familia guztia Frantziara joan zen eta Gabrielelek Bilbon geratu behar izan zuen 17 urte zituelako. Bilbon bera bakarrik geratu zen eta nola-hala moldatu behar izan zuen aurrera egiteko. Nahita ere ezin zuen Lasartera itzuli orduan, frontea baitzegoen tartean.

13. Familiari Frantzian oso harrera ona egin zioten

- **Erref:** LAS-001/014
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:30:47. **Bukatu:** 00:31:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra

Laburpena:

Gabrielen familia Bilbotik barkuz joan zen Frantziara gerra garaian. Britainian egon ziren, etxe bat eman zien bizitzeko, diru-laguntzak... herri hartakoek elkartasun handia izan zuten Gabrielen familiarekin.

14. Bilbon bakarrik egotetik, anaiekin batailoian egotera

- **Erref:** LAS-001/015
- **Iraupena:** 0:02:57. **Hasi:** 00:31:45. **Bukatu:** 00:34:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gerra garaian, Bilbon geratu behar izan zuenean, trintxerak egiten hasi zen lanean, janariaren trukean. Hala zebilela, anaiekin egin zuen topo eta sukaldari eraman zuten beraien batailoira. Frontearen bi aldeetan, zer alderditako gizonak zeuden azaltzen du. Santanderren preso hartu zituzten; baina Gabriel adin txikikoa zenez, etxera bidali zuten.

15. 'La Quinta del Biberón'

- **Erref:** LAS-001/016
- **Iraupena:** 0:05:21. **Hasi:** 00:34:42. **Bukatu:** 00:40:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>18 urte bete zituenean, soldadutzarako deitu zituzten: La Quinta del Biberón ziren beraiek. Ebroko bataila oso gogorra izan zen;

haren ondorioz, Gabriel erreketek sartu zuten. Mendian ibiltzen zirenean, hotzaren aurka egiteko nola moldatzen ziren kontatzen du. Zorri asko zegoen han, eta arrunta zen sarna izatea.</p>

16. Euskaldun gazteak eta cacerestar txikiak

- **Erref:** LAS-001/017
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:40:03. **Bukatu:** 00:42:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Erreketeen batailoian egotera behartu zituztenean, euskaldun gazteak eta cacerestar txikiak bildu zituzten. Batailoikoen artean ez zuten politikari buruz hitz egiten, han ez zegoen desobedientziarik, bestela hil egiten zituzten eta.

17. Espainiako armadaren lurrak okupatzen

- **Erref:** LAS-001/018
- **Iraupena:** 0:02:09. **Hasi:** 00:42:39. **Bukatu:** 00:44:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Erreketeen batailoian zeudela, ez zitzaien tokatu inongo borrokatan parte hartzea. Ordurako, Espainiako armadak gorriek baino askoz indar handiagoa zeukan. Gabrielen batailoia eginkizuna aurretik borrokan irabazitako lurrak okupatzea zen. Preso eramaten zituzten gorriekiko pena sentitzen zuten beraiek, baina isilik egon behar izaten zuten.

18. Soldadu 18-24 urte izan zituen bitartean

- **Erref:** LAS-001/019
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:44:48. **Bukatu:** 00:45:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Anaia preso hartu zuten kontzentrazio-esparruan. Gabriele 18 urte eta erdi eman zuen frontean erreketekin. Gerra bukatu zenean, ordea, soldadutzara deitu zuten berriro. 18-24 urte izan zituen bitartean, soldadu egon zen Gabriel.

19. Gerra amaiera eta soldadutzaren hasiera

- **Erref:** LAS-001/020
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:45:50. **Bukatu:** 00:47:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Ebroko frontea bukatu zenean, Katalunia aldera eraman zuten Gabrielen batailoia; hura bukatu zenean, Toledoko frontera eraman zituzten. Han bukatu zen gerra, baina beste lau urte eraman zituzten soldadutzara, erreserban egoteko.</p>

20. Sarna sendatzeko lekurik ez

- **Erref:** LAS-001/021
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:47:31. **Bukatu:** 00:48:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Osasun-zentroak

Laburpena:

Gerra bukatu eta kuartelera joan zirenean, zorriz eta sarnaz beteta zeuden denak. Gizon haiek denak sendatzeko, ospitale berezi bat sortu zuten, baina hainbeste zirenez sarna zeukatenak, okerren zeudenak bakarrik aukeratu zituzten hara eramateko; Gabriel kanpoan geratu zen. Nola-hala sendatu ziren azkenean.

21. Gerra bukatutakoan etorri zen okerrena: gosea

- **Erref:** LAS-001/022
- **Iraupena:** 0:03:19. **Hasi:** 00:48:40. **Bukatu:** 00:51:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerra ostean etorri zen okerrena: gosea, bereziki 40. hamarkada hasieran. Dilistak eta babak jaten zituzten gehienbat, baina janari hura zer egoeratan egoten zen azaltzen du. Baserrietan hobeto moldatzen ziren, eta Gabrielelek baserri batean laguntzearen truke janaria lortzen zuen.

22. Gerra osteko beldurra: tuberkulosia

- **Erref:** LAS-001/024
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:52:48. **Bukatu:** 00:54:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:

Gerra ostean, ez zen jende gizenik ikusten. Garai hartan, tuberkulosi asko zegoen. Gabrielen soldadutzako lagun handi bat tuberkulosiak jota hil zen.

23. Neurri gutxi, baina osasun ona

- **Erref:** LAS-001/026
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:54:45. **Bukatu:** 00:55:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:

<p>40. hamarkadan, soldadutza jende askok zuen tuberkulosia. Garai hartan ez zioten arreta handirik jartzen tuberkulosia ez kutsatzeko neurriak hartzeari, baina Gabriel ez zen behin ere gaixotu soldadutza pasa zituen zortzi urteetan.</p>

24. Tuberkulosiak jende asko eraman zuen

- **Erref:** LAS-001/028
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:56:31. **Bukatu:** 00:57:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:

Lehen tuberkulosiari izaten zitzaion beldur handia; jende gazte asko hil zen horrela.

25. Soldadutza lanbidea ikasi eta gaztetan bizitzen ikasi

- **Erref:** LAS-001/029
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:57:17. **Bukatu:** 00:59:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Iritziak » Bizitzarekiko ikuspegia

Laburpena:

<p>Soldadutza bukatutakoan, Lasartera itzuli zen, etxera. Soldadutza egon zen bitartean, ordea, arratsaldean lan egiten zuen jostundegi batean; horregatik, Lasartera itzuli zenerako, lanbidea ikasia zuen. Gazte-garaian bizitzen ikasi zuten. Gazteek sufritu arren, bizitzeko poza dute, eta horrek aurrera egiteko indarra ematen die.</p>

26. Biziraupena helburu

- **Erref:** LAS-001/030
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:59:32. **Bukatu:** 01:01:18

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Trintxeran zeudela, bizirik irautea zuten helburu. Katalunian, Manresara sartu zirenean, hotz izugarria egiten zuen, baina pasa egin zuten.

Transkripzioa

- Ze pentsatzen zenduen han? Euritan zeundetela trintxeran sartuta, botak bustita. Zuen ilusiyok zer zian, e?

- Ba, nola esaten da erderaz "la supervivencia, supervivencia".

- Atera behar diat hemendik?

- Zeozer ein behar diau, zeozer in behar diyau hau zeatzeko, nolabaitte. Estalpia billatu, tapatu, nola, ze. Lo nola itten gendun? Zuri esan, "bueno, mendin gu gora jun giñan" ta nola bizi leike hola? Ba, bizi leike hau inda, "supervivencia". Gu Kataluñan Manresa, Manresa herri haundia da. Manresa aittuko zendun, Manresa. Hara sartu giñan "véspera de reyes" eta gabian eendu giñan, gabian hurrengo egunian herriya okupatzeko eta haize hotza; "mekauen la puta", lo in eziñik haize hotzakin. Geo, herria sartzeko pasa behar gendun "el río Llobregat, río Llobregat" ta pasa gendun hua jantzita, fusillakin, honeaiñoko urian. Egun guztiya erropa harrekin eta gabian hotzakin, erreketan zan pentsatu. Hoi danak pasa itten dia. Baiño hoi pasatzen dia, hogeit urtekin, hogeita bost, hogeita hamar.

27. Jostun izanda lan asko lehen

- **Erref:** LAS-001/032
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 01:06:45. **Bukatu:** 01:09:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Soldadutzatik itzulitakoan, jostundegia ireki zuen Lasarten arreben babesean. Orduan lan asko zegoen, eta oso ondo joan zitzaion. Dendan zer lan egiten zuen azaltzen du. Lasarten hiru jostun zeuden, eta hirurek zuten lana.

28. Etorkinen eragina herrian eta euskaran

- **Erref:** LAS-001/033
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 01:09:13. **Bukatu:** 01:11:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Aldaketak eta arazoak
- Euskara » Euskararen egoera
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Ibilgailu-industria
- Ekonomia eta industria » Lantegiak » Gipuzkoako lantegiak

Laburpena:

<p>Michelin fabrika gerra baino lehenago ere bazegoen Lasarten. 50. hamarkadatik aurrera etorkin asko etorri ziren Lasartera, eta izugarri hazi zen herria; orduan erdaldundu zen Lasarte. Urte askotan, gainera, euskara galarazita egon zen.</p>

29. Jakin egin behar da bizitzen

- **Erref:** LAS-001/036
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 01:14:52. **Bukatu:** 01:15:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Bizitzarekiko ikuspegia

Laburpena:

Jakin egin behar da bizitzen: lehen pobre bizi ziren, baina pozik. Gaur egun ez da hobeto bizi, beste era batera baizik.

30. Lasarteko baserriak eta basoak

- **Erref:** LAS-001/038
- **Iraupena:** 0:03:45. **Hasi:** 01:26:57. **Bukatu:** 01:30:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Aisia » Mendia eta hondartza » Perretxiko bila

Laburpena:

Lasarten lehen zeuden baserrien izenak eta historia aipatzen ditu. Lasarteko "baso txikira" perretxiko bila joaten ziren.

31. Lasarteko baserritarren bizimodua

- **Erref:** LAS-001/039
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 01:30:42. **Bukatu:** 01:32:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Aldaketak eta arazoak

Laburpena:

<p>Lasarteko baserritarrek lurak eta ganadua zeuzkaten. Elizaren atzeko pozaderara joaten ziren baserrietako behiak ura edatera.</p>

Transkripzioa

- Ta baserritar hoiek, hoixe, baserritik bizi zian ta sorok eta dana beaienak?
- Bai, bai, bai.
- Bastante terreno eukiko zuen ordun?
- Bai, bai, bai. Eta hoi ganau hoi danak etortzen zian, hor zeon, zea, gosabera zeon. Gosabera ba al dakizu zer dan? Gosabera da behiyak eta

edaten dittuen zea.

- Askan bat hola.

- Aska. Aska baiño aska, bueno, gosabera deitzen giñun; aska da, bai, aska.

- Baiño haundigoa bezela?

- Haundigoa bai. Eta basarri hoitako behiyak danak horrea etortzen zian ura edatea.

- Nun zeon hoi? Gosabera?

- Gosabera zeon, elizan atzian, nola dazkeu oain zeak, hor material batzuk utzita zean...

- Almazena.

- Almazena bezela, aiuntamientoko gauzak eta uzten dittuenak. Hor zeon. Ta Sastrautxetik eta handik horrea jexten zian ura edatea.

- Hor zuen itturriya? Gorago ez zeon iturrik, ordun?

- Ez, horrea etortzen zian edatea.

- Ta beste baserritakok?

- Beste baserritakuak eukiko zuen, ba erreka're bazeon ta.

- Ya.

32. Lasarteko bideak: gurdibideak eta errepedea

- **Erref:** LAS-001/040
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 01:32:10. **Bukatu:** 01:34:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Lasartetik Hernanira zihoan gurdibidea konpontzeko, bidean zeuden baserrietako jendea auzolanean aritzen zen. Lasarte zeharkatzen duen errepedea beti ezagutu izan du Gabrieleak. Duela gutxira arte, bi plaka zeuden errepede ondoan gurdien eta zamariei jartzen zitzaien isuna zein zen azalduz.

33. Lasarte vs Oria

- **Erref:** LAS-001/041
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 01:34:42. **Bukatu:** 01:36:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Aldaketak eta arazoak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna

Laburpena:

<p>Lasarte eta Oria artean okindegi bat zegoen, baserri bakan batzuk... Lasarte eta Oria bi herri bereizi ziren. Lasarte eta Oriaren artean beti egon izan da ika-mika.</p>

Transkripzioa

- Ta hemendik Oriya bitarten, zer zan hutsunia, ez zeon?

- Bai, zeon "la panadería", ezautuko zenun, panaderia ez dezu ezautu? Eta zeon panaderia, zeon Basaundi basarriye, Estutxo basarriye.

- Ordun biden-biden zian baserri batzuk?

- Bai.

- Baiño bakanka?

- Bakarka batzuk, bai. Eta Lasarte ta Oria bi herri differentia zian. "Oria y Lasarte". Futbolian ta aritzen giñan "los de Oria contra los de Lasarte".

- Pikia eongo zan gaiñea?

- Joe, ikeragarriya. "Lasarte contra Oria contra Lasarte".

- Kopuruz zer ziñaten antzeko xamarrek? Horrela Lasartekok eta Oriakok?

- Zertan?

- E jende kopurun, ia gehio ziñaten, gehiago izango zian Lasartekok?

- Bai, bai, bai. Lasarte beti izan da Oriya baiño pixkat gehixe. Eta "como de más categoría", horrela Lasarteko jendia. Bai, baiño bai eendu da beti "un poco de pique". Haik bere, bere eskola, ta eskola're aparte. Baiño eliza ez, komuniyua itten gendun batian.

- Ta dotriña ta ikasi batea?

- Batea, bai.

- Hemen, parrokiyan izaten zan dotriña ikasteko...?

- Bai, parrokin ematen gendun dotriña. Eta ordun juntatu itten giñan Lasartekuak eta Oriyakuak juntatu itten giñan, batian itten gendun komuniyua.

34. Lasarten izandako krimenak

- **Erref:** LAS-001/044
- **Iraupena:** 0:06:03. **Hasi:** 01:41:07. **Bukatu:** 01:47:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

<p>Lasarten hiru krimen egon ziren: batean, zaldi-aditu batek emakume alargun bat hil zuen; beste batean, gizon bat hil zuten, baina ez zen jakin nor izan zen hiltzailea; eta hirugarrenean, gizon batek bere koinatua hil zuen.</p>

35. Emakumearen aurkako erasoak lehen

- **Erref:** LAS-001/045
- **Iraupena:** 0:02:51. **Hasi:** 01:47:10. **Bukatu:** 01:50:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Lehen bortxaketak izaten ziren, orain baino gehiago, baina ez ziren salatzen, neskari egozten baitzitzaion errua. Lehen tratatu txarrak baziren, jendeak gehiago edaten baitzuen; baina lehen isildu egiten ziren gauza horiek. Jendea hartara ohituta zegoen.

36. San Pedroetako ilusioa

- **Erref:** LAS-001/052
- **Iraupena:** 0:04:12. **Hasi:** 02:00:14. **Bukatu:** 02:04:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Kultura » Bertsolaritza
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna

Laburpena:

Lasarten beti ospatu izan dira San Pedro jaiak. Lehen askoz ilusio gehiago izaten zen San Pedroetako banketerako. Lehen jendeak gehiago laguntzen zuen festak prestatzen: jazzbana, bertsolariak eta kirolak, dantza eta taberna izaten ziren orduan. Zinta-karrerak izaten ziren festetan.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-09-22

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com